

Magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

NOVEMBER
2025

6

SAMENKERK

14

100 jaar
Nacht van
Kersten

26

100 jaar
Zieken-
apostolaat

36

100 jaar
Christus-
Koningfeest

SK

NOVEMBER
2025
6

Magazine van het bisdom Haarlem-Amsterdam

SAMENKERK

Foto voorzijde: graffiti bij het fietstunneltje in Oosthuizen
(Foto: Sandra Weenink | Impulsar).
Foto pag. 20-21: Heiligdom Lourdes in Gent-Oostakker
(Foto: Eric van Teijlingen).

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 6 van 2025 – jaargang 50
De volgende uitgave verschijnt op 18 december 2025.

Redactie

Eric van Teijlingen (hoofd- en eindredactie),
Chris Bond, Eugene Jongerden, Jerry Keuss
(redactiesecretariaat).

Medewerkers

Mariska Adrichem, Ada Bakker, Jasperine van der Plas, Anneke Donkers, Leo Fijen, Ingrid Henkemans, Marcel Poorthuis, Vera Schneijderberg

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 39,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 49,- per jaar

Advertenties

Redactie *SamenKerk*
Eric van Teijlingen
023-5112600
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Grafisch ontwerp

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl

Technische realisatie

Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

ISSN 1384-8747

Leo XIV:
Dilexi te
8

Het eerste schrijven van de paus Leo over de noodzaak om te zien naar de armen en zwakken sluit naadloos aan bij het laatste schrijven van paus Franciscus.

Mensen reageren anders sinds je rouwt. Anneke, de moeder van Eva, sprak daarover.

Rouw
is auw
11

Welkom
bij de Kerk
12

Gedoopt worden was een thuis komen.

Zieken-
apostolaat

26

100 Jaar terug in
Bloemendaal opgericht
tot steun van zieken
en ouderen.

Parabels
in Lucas

34

100 Jaar vieren we
nu Christus Koning als
laatste zondag van het
liturgisch jaar.

Christus-
Koningfeest

36

Lucas wil met zijn
parabels ons helpen
als christen te leven.

In de eeuwen der eeuwen...

Hoe vaak horen we dit niet bij de gebeden in de kerk?
Stap je in Gods Kerk, stap je in de eeuwigheid.
Dat geldt niet voor ons mensen, aldus psalm 103 (verzen 15-16): "Want de mens - als gras zijn zijn dagen, hij bloeit als de bloem op het veld; gaat de wind erover - verdwenen, en de plek heeft geen weet meer van hem." Dat is wat we in de novembermaand in de kerk ook gedenken.

Hoewel, het aantal eeuwelingen neemt toe, zowel wereldwijd als in Nederland. In ons land is het aantal honderdplussers de afgelopen twee decennia ruimschoots verdubbeld tot meer dan 2.500 in 2025. Het Heilig Jaar 1925 zag de 'geboorte' van vele katholieke instellingen en organisaties. Zij vieren dit jaar hun eeuwfeest. En in deze *SamenKerk* zetten we hen graag in de spotlights. De maatschappelijke en kerkelijke situatie is compleet anders dan honderd jaar geleden, maar hun geluid klinkt nog steeds en hopelijk 'in de eeuwen der eeuwen. Amen!'.

Veel leesplezier. Met de aanstaande kersteditie bestaat ons bisdomblad *SamenKerk* een halve eeuw, vijftig jaar. Ook bijzonder in deze tijd.

Eric van Teijlingen
hoofdredacteur

En verder

- 4** Wat ik u zeggen wil
- 6** Kort nieuws
- 14** Nacht van Kersten
- 16** Kathedraal-TV: samen bouwen aan de Kerk
- 17** 100 jaar KRO
- 18** Leo Fijen
- 20** Inspiratie
- 23** Parels uit de schattengrot
- 24** Vijftig jaar *SamenKerk*
- 29** Geboekt
- 30** Kathedralen en basilieken: Groningen en Bolsward
- 32** Uit de kunst
- 37** Puzzel
- 38** Personalia
- 39** Agenda

Over de volharding

Voor ieder die een oprechte christen wil zijn, is de volharding essentieel. Volharding is: dóórgaan met het goede te doen en God lief te hebben, ook als we niet zoveel zin hebben of met tegenslagen te maken krijgen. Want we raken allemaal weleens ontmoedigd.

S

portschool

Veel mensen gaan naar de sport-school. Ze oefenen en trainen om spieren te kweken of om af te vallen. Hun lichaam raakt in topconditie.

Maar er zijn ook hobbels op die weg.

Misschien regent het net als het je

tijd is en is het weer niet prettig om erop uit te gaan; of je kunt de tijd niet goed missen of je hebt gewoon meer zin om iets anders te doen of niets te doen.

Dan wordt de vraag of je verlangen om je conditie en gezondheid een 'boost' te geven, sterk genoeg is om die 'hobbels' te overwinnen. En je weet: als je eenmaal begint met niet te gaan, over te slaan, gaat het vaak van kwaad tot erger... Maar als die sportschool na een flinke

tijd een vast onderdeel van je week is geworden, zul je gemakkelijker dat stemmetje dat je zegt 'Dit keer maar even niet' kunnen overwinnen.

Geestelijke training

Zo is het ook met ons geestelijk leven. Je moet je daarin trainen, wil je iets kunnen opbouwen. We hoeven er niet verbaasd van te staan als mensen daar geen of heel weinig gevoel voor hebben: als je geestelijk "ongetraind" bent, is dat nu eenmaal zo. Je hebt dan geen actieve antenne voor geestelijke zaken, die moet je ontwikkelen en verzorgen. Maar ook al moet je starten vanaf nul, toch kun je door Gods genade worden geraakt en geïnspireerd om met een weg van geestelijke groei te beginnen.

In ieder geval gingen ze door vele diepe dalen heen van ontmoediging, wilden ze stoppen, ja, het zelfs helemaal opgeven. Gelukkig is dat niet gebeurd en bereikten zij het Beloofde Land.

Jezus zelf werd na zijn doopsel – prachtig moment! – door de Geest meteen naar de woestijn geleid, waar Hij veertig dagen verbleef. Toen kwamen de bekeringen en beproevingen in alle hevigheid op Hem af. Hij zette door. Volharding. Zo kon de verlossing tot stand komen.

**Ook al moet je
starten vanaf nul,
toch kun je door
Gods genade
worden geraakt**

Ga door

Ik hoop dat je dat ook wilt doen. Wilt beginnen en volhouden. Ga door, hou vol! Het kan niet anders of je krijgt ook een woestijn voor je kiezen, daar moet je doorheen. Hoe lukt je dat? Heel belangrijk is dat je je niet opsluit in je eigen 'ik' maar buiten je eigen cirkeltje treedt: Doe iets voor een ander, liefst buiten je comfortzone; zoek meer geestelijke ervaring, bijvoor-

beeld door een bedevaart of bezoek aan een klooster. In ieder geval: Hou vol! Zie uit naar de Heer en verlang ernaar Hem te ontmoeten.

Soms kun je niet anders dan gewoon maar dóórgaan, volharden in het duister. De heiligen spreken van de 'nacht van de ziel'. Je ziet het niet, je voelt geen vertroosting, je kunt niet anders dan volharden in het goede en verlangend uitzien naar het licht...

Hou vol! Ga door! ■

*Bisschop
Johannes Hendriks*

Opbouwfase

Dan kom je eerst in een opbouwfase: je hebt veel tijd nodig om het gebed, de heilige Mis, de biecht een vaste plaats te geven en het omzien naar mensen, die arm zijn of met andere problemen zitten, tot een patroon van je leven te maken. Maar het is meer dan de moeite waard! De beloning is onmetelijk groot. Dat vraagt dus: geduld en volharding!

Jezus en het Joodse volk

Het was met Jezus en het Joodse volk niet anders. De Joden gingen door de Rode Zee; dat was een spectaculaire ervaring van Gods liefde voor hen. Daarna kwamen ze in de woestijn, veertig lange jaren. Dat viel niet mee. Gingen ze door of lieten ze het erbij zitten?

Kijk op Kathedraal-TV naar een gesproken versie van deze 'Wat ik u zeggen wil'.

Foto: Ramon Wangold

450 misdienaars en acolieten

Zaterdag 13 september was de landelijke Misdienaarsdag in Oudenbosch (Noord-Brabant), waaraan in totaal zo'n 450 kinderen, jongeren en volwassenen hebben deelgenomen. Uit ons bisdom waren er zo'n vijftientig uit de parochies Almere, Amsterdam, Heemstede en Purmerend. Ze hebben genoten van een prachtige dag! Scan de QR-code voor veel mooie foto's van deze dag.

Willibrordzondag 2025

Zondag 9 november vieren we Willibrordzondag (vanwege feestdag H. Willibrord op 7 november), de zondag waarop in de Kerk in Nederland aandacht wordt gevraagd voor de oecumene. Het is ook het hoogfeest van kerkwijding van de Sint Jan van Lateranen, de kathedraal van Rome, waar de bisschopszetel van paus Leo XIV staat. Daarom is zijn wapenspreuk 'In die éne zijn wij één' als motto gekozen voor Willibrordzondag. In alle kerken wordt een deurcollecte gehouden. Info: www.oecumene.nl

Eucharistische aanbidding

Zaterdag 15 november is van 11.00-16.00 uur in de O.L.V.-kerk (Keizersgracht 218B, Amsterdam) een bezinningsdag over eucharistische aanbidding door mgr. Jan van Burgsteden sss. Sinds 2010 is er in de 'heilige stede van het Mirakel' op alle dagen (en in sommige nachten) in diverse kerken en kapellen verspreid over Amsterdam gelegenheid tot (stille) aanbidding van het Allerheiligst Sacrament. Info: www.aanbiddingamsterdam.nl

Lezersreis H. Bavo

De lezersreis naar de H. Bavo (Gent en Brugge) was genietend: zonnig herfstweer, lokale streekgerechten, gezellige mensen, historische binnensteden, een uniek bezoek aan het 'Het Lam Gods', een inspirerend gesprek met Rik Torfs en een bijzondere viering in de St.-Baafskathedraal in Gent. Een uitgebreid verslag met veel foto's op de bisdomwebsite.

Kostersdag in Nieuw-Vennep

Alle kosteren uit ons bisdom zijn op zaterdag 29 november uitgenodigd voor een Kostersdag. Het doel van deze dag is elkaar te ontmoeten en er zullen een aantal workshops georganiseerd worden, speciaal voor het kosterstak. De dag begint om elf uur met een viering met de bisschop en wordt afgesloten met een gezellige borrel. Meer informatie en aanmelding: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/kostersdag

WJD-kruis in Roepingenweek

Begin november is het grote kruis van de Wereldjongerendagen (WJD) in Nederland en op 2 en 3 november in ons bisdom. Op zondagavond 2 november is er in het Josephhuis (www.hetjosephhuis.nl) in Haarlem een programma en op maandag 3 november in de bedevaartkapel van het heiligdom O.L.V. ter Nood (www.olvternood.nl) in Heiloo. Jongeren zijn van harte uitgenodigd voor de maandag in Heiloo.

Reliek H. Bernadette in Maria-kapel Overveen

Op zondag 7 december wordt de Mariakapel van de kerk in Overveen ingezegend, waarbij een relikwiefuort wordt geplaatst van de H. Bernadette Soubirous, aan wie H. Maagd Maria in 1858 in Lourdes enkele keren verschenen is. Deze authentieke relikwiefuort van de 'kleine Bernadette' is te bezichtigen voor en na de vieringen.

Jongerendag 8 november

Jongeren tussen 16-30 jaar zijn 8 november van 12.00-21.30 uur uitgenodigd voor de Katholieke Jongerendag 2025 in Ede. Hoofdspreker is pater Richard Steenvoorde o.p., die dieper zal ingaan op het thema 'hoop in het dagelijks leven van jongeren'. Info: www.kjd2025.nl

Warm Hart Heiloo

Afgelopen 5 september ontving de Caritas Werkgroep Heiloo de 'Warm Hart van Heiloo' bokaal 2025 voor hun inzet om in Heiloo het verschil te maken voor een hechtere, warme en sociale gemeenschap. Caritas Heiloo: "Door onze korte lijnen, gebrek aan bureaucratie en snelle besluitvorming kunnen we direct anticiperen op hulpvragen. We doen dit werk met veel voldoening en zingeving."

Symposium over bestaanszekerheid

Onze samenleving zoekt oplossingen voor klimaat, veiligheid, wonen, stikstof en bestaanszekerheid. Ook de Kerk denkt mee en spreekt zich uit. Het Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk organiseert op 7 november in het St.-Janscentrum (Den Bosch) een bijeenkomst over bestaanszekerheid met mgr. Jan Hendriks, mgr. Gerard de Korte, prof.dr. Arjen Siegmans (wetenschappelijk instituut CDA), drs. Daniëlle Woestenburg (CNV vakcentrale), mr. Don Ceder (Tweede-Kamerlid CU) en mr. Peter Cammaert (oud-burgemeester Velsen). Info: www.cslk.nl

Dilexi te

Een aansporing om de armen lief te hebben

Op donderdag 9 oktober 2025 werd de eerste apostolische exhortatie, getiteld: *Dilexi te* (Ik heb je liefgehad), van paus Leo XIV gepubliceerd. De datum van ondertekening was 4 oktober, de feestdag van Sint Franciscus. Dat was niet zonder betekenis, omdat *Dilexi te* oorspronkelijk werd begonnen door paus Franciscus. Leo XIV heeft zich de tekst eigen gemaakt, aangevuld en nu gepubliceerd.

D

eze exhortatie onthult al in de titel een connectie met de encycliek *Dilexit nos* (Hij heeft ons liefgehad) van paus Franciscus van 24 oktober 2024. De publicatie van paus Leo is in zekere zin de voortzetting daarvan.

Het is geen tekst over de sociale leer van de Kerk, noch analyseert het specifieke kwesties. Integendeel, het zet de fundamenten van de Openbaring uiteen en benadrukt de krachtige band tussen de liefde van Christus en zijn oproep aan ons om dicht bij de armen te zijn en te leven.

Kerk voor de armen

“Liefde voor de Heer... is één met liefde voor de armen”, schrijft paus Leo. “Dit is daarom onlosmakelijk met elkaar verbonden: Jezus zegt: ‘Al wat jij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders, hebt jij voor mij gedaan’. ‘Daarom’, zo vervolgt de paus, ‘is dit geen kwestie van louter menselijke vriendelijkheid, maar een openbaring: contact met hen die nederig en machteloos zijn, is een fundamentele manier om de Heer van de geschiedenis te ontmoeten’.

Terug naar het evangelie

De paus wijst ook op christenen, die negatief staan tegenover de focus op de armen. “Het feit dat sommigen liefdadigheidswerken afwijzen of belachelijk maken, alsof dit een obsessie is van enkelen en niet het brandende hart van de missie van de Kerk”, aldus paus Leo, “overtuigt me van de noodzaak om terug te komen bij het evangelie en dat opnieuw te lezen, opdat we niet het risico lopen het te vervangen door de wijsheid van deze wereld.”

De paus verwijst daarbij naar christenen die ons voorgingen: “De woorden van de H. Johannes Chrysostomus en de H. Augustinus blijven de Kerk vandaag verlichten: de eerste spoort ons aan om Jezus te eren in het lichaam van de armen, met de vraag welke zin het heeft om altaren gevuld te hebben met gouden vaten terwijl Christus uitgeput van de honger net buiten de kerk ligt; de laatste beschrijft de armen als ‘de sacramentele aanwezigheid van de Heer’, waarbij hij in de zorg voor de armen een tastbaar bewijs ziet van de oprechtheid van het geloof: ‘Iedereen die zegt God lief te hebben en geen medelijden heeft met de behoeftigen, liegt’.”

Oproep aan elke gedoopte

Dilexi te bevat een oproep aan elke gedoopte, waarmee iedereen wordt aangespoord zich concreet in te zetten voor de verdediging van en de bevordering van

ENCYCLIEK: pauselijke rondzendbrief over geloofszaken, zedelijke kwesties of maatschappelijke onderwerpen. Het is het belangrijkste document waarin de paus zijn leergezag uitoefent.

EXHORTATIE: pauselijke brief aan de Kerk, bedoeld om gelovigen aan te sporen, te motiveren, tot de praktische toepassing van bepaalde geloofspunten.

”
**Contact met hen
die nederig en
machteloos zijn,
is een fundamentele
manier om de Heer
van de geschiedenis
te ontmoeten**

de zwaksten: “Alle leden van het Volk van God hebben de plicht om hun stem te laten horen, zij het op verschillende manieren, om dergelijke structurele problemen aan de kaak te stellen.”

Vooroordelen

De paus schrijft – verwijzend naar Sint-Franciscus, dat we ideologische vooroordelen jegens de armen moeten laten varen. Ook christenen laten zich soms verleiden tot economische benaderingen die tot generalisaties en onjuiste gevolgtrekkingen leiden, en zeker geen goed doen aan mensen. De armen hebben dezelfde menselijke waardigheid als iedereen.

Bijbel

God heeft zijn voorkeursliefde voor de armen al laten zien in het Oude Testament, maar ook in het leven van Jezus, die arm werd voor ons opdat wij rijk zouden worden door zijn armoede (lees: 2 Kor. 8,9) (*Dilexi te* nr. 24-34).

Een Kerk voor de armen... de geschiedenis

De paus gaat vervolgens in op de Kerk als Kerk voor de armen (nr. 35-80): de heilige diaken Laurentius wordt genoemd en de Kerkvaders die over sociale rechtvaardigheid schreven, met name Johannes Chrysostomos en Augustinus. In de geschiedenis van de Kerk komt deze zorg voor de armen ook naar voren in ziekenzorg: H. Camillus en

Vincentius a Paolo (nr. 50-51), maar ook in het monastieke leven, waar landbouw, ziekenzorg en het bieden van hulp een belangrijke rol speelden. Andere heiligen zetten zich in voor de gevangenen en de vrijkoop van slaven (nr. 60) en gaven zelf getuigenis door een leven in armoede, zoals de H. Franciscus en Clara (nr. 64-65), maar ook H. Dominicus (66).

Ook wordt niet vergeten dat vele religieuze instituten zijn gesticht om de armen onderwijs te geven en zo een betere toekomst voor hen mogelijk te maken. Vele instituten en initiatieven zijn verder gericht op het helpen en begeleiden van migranten en vluchtelingen. Moeder Teresa van Calcutta koos ervoor om naast de armen te gaan staan en voor de armsten der armen te werken (nr. 77). Ook andere volksbewegingen, instellingen en personen worden genoemd, die werkten en werken ten gunste van de armen. Dit maakt des te meer duidelijk dat de zorg voor de armen een wezenlijk kenmerk is van het kerk-zijn, wat wordt onderstreept door de sociale leer van de Kerk.

Sociale leer

In de twintigste eeuw heeft die sociale leer zich ontwikkeld en is die door de pastorale constitutie *Gaudium et Spes* (Tweede Vaticaans Concilie) en vele pauselijke encyclieken verrijkt. In 1968 spraken in Medellin de bisschoppen van Latijns-Amerika zich uit voor een voorkeursliefde voor de armen. De Kerk en allen moeten zich inzetten om de structurele oorzaken van armoede aan te pakken en we moeten de armen leren zien als subject van hun eigen toekomst, zij moeten in staat worden gesteld hun eigen toekomst vorm te geven, en niet slechts worden beschouwd als object van liefdadigheid. Dit is een thema dat al tenminste sinds *Populorum Progressio* (1967) van de heilige paus Paulus VI in de kerkelijke documenten wordt benadrukt.

Heiligheid

Paus Leo XIV prijst bijzonder degenen die ervoor hebben gekozen om als arme onder de armen te leven (nr. 101). Heiligheid kan nooit worden los gezien van de feitelijke erkenning van de waardigheid van ieder mens (nr. 106).

Caritas

Het slot van het document gaat over het geven van aalmoezen. De paus zegt daarover allereerst dat het van belang is mensen aan een baan te helpen. Werk geeft niet alleen inkomen, maar het helpt ons ook

Dilexi te is een prachtig document. Misschien mogen we hier en daar de invloed zien van een Amerikaanse paus, die niet op de eerste plaats de overheidstaak hierin beklemtoont, maar de opdracht van iedereen om de caritas niet te vergeten. Met name spreekt mij bijzonder het uitgebreide overzicht aan van de inzet van de Kerk voor de armen in de loop van tweeduizend jaar. Dit is belangrijk, niet zozeer om onszelf op de borst te slaan, maar vooral om te zien dat de zorg voor de armen een wezenlijk aspect is, ja centraal moet staan in de zending van de Kerk in deze wereld. Het document onderstreept weliswaar de plicht van de overheid om voor een rechtvaardige samenleving te zorgen en de armen in staat te stellen actoren te worden van hun eigen ontwikkeling, die zorg draagt voor de armen, maar staat vooral stil bij onze opdracht als christen om naast de armen te gaan staan, ook door het geven van aalmoezen.

Mgr. Jan Hendriks

**De naastenliefde
van mensen
ontslaat de overheid
er niet van voor
de armen te
zorgen en voor een
rechtvaardige
samenleving**

om te groeien als persoon (nr. 115). Maar als dat niet mogelijk is, blijft het geven van aalmoezen een noodzakelijk middel om contact te maken en mee te leven met degenen die het minder hebben. Maar de naastenliefde van mensen ontslaat de overheid er niet van voor de armen te zorgen en voor een rechtvaardige samenleving. Heel de Bijbel beveelt het geven van aalmoezen aan. Ook Jezus zelf beveelt aan je bezittingen te verkopen en aalmoezen te geven, dan

zullen we een schat in de hemel bezitten (Lc. 12,33).

Als we geen uiting geven aan onze overtuigingen en dromen door concrete daden van naastenliefde, zullen onze goede aspiraties vervagen. Ook al kunnen we de armoede in de wereld er niet mee oplossen, het is beter iets te doen dan niets, we moeten daardoor dicht bij het lijden van de armen zijn. Christelijke naastenliefde brengt mensen dicht bij elkaar. ■

Encycliek *Dilexit nos*
(Nederlands) van paus
Franciscus uit 2024 lezen?

Exhortatie *Dilexi te* (Engels)
van paus Leo XIV lezen?
Een Nederlandse vertaling
is in de maak.

Foto: NIVO/René Schilder

11

WelKom bij de Kerk

Angelique Heins

Waarom kiezen mensen op latere leeftijd voor de katholieke Kerk? In 'WelKom bij de Kerk' vragen we het aan recent verwelkomde kerktoetreders. Deze keer Angelique Heins (27) uit Bloemendaal.

H

oe ben je met het geloof in aanraking gekomen?

Angelique Heins: "Het is een lange weg geweest. Toen ik zestien jaar was, lag ik in het ziekenhuis. Het ging niet zo goed met me. Er kwam een

kinderarts aan mijn bed, die gelovig was en voor mij bad. Hij zei op een gegeven moment: 'Ik geloof dat het gebed je heeft gered omdat je medisch gezien eigenlijk niet te redden was'. Ik realiseerde mij later wat hij gezegd had: dat gebed mij had gered. Dat is mij altijd bijgebleven, vooral ook omdat ik thuis niet met geloof ben opgevoed. Later ontving ik van een kennis, die onder meer stilleretraites geeft, een Bijbel. Hij dacht dat ik er wel interesse voor zou hebben. Ik ben die Bijbel gaan lezen. Ik interesseerde me daarnaast ook voor Oosterse filosofie en dergelijke. Toen ik op mezelf woonde, ging ik kloosters bezoeken en ook kerken. En via via kwam ik in contact met de Haarlemse kathedraal. Hier voelde ik me thuis en werd mijn zoektocht een thuiskomen."

Wat raakt je zo in het katholieke geloof?

"De barmhartigheid van God. Want God geeft mij iets wat geen enkel mens mij kan geven. Het is een diep vervullende liefde."

Ben je door je doopsel en toetreding tot de Kerk veranderd?

Heins: "Je gaat de wereld anders beleven en zien. Op een bepaalde manier werd Christus meer zichtbaar en tastbaar in mijn leven. Iedereen is Kind van God, maar door het doopsel wordt je echt zoon of dochter van God, erfgename staat er zelfs in de Bijbel. Dat verandert je wereldbeeld en kijk op zaken. Zo zag ik meer de oppervlakkigheid van de wereldse dingen. Deze verrijking groeide met me mee op mijn weg naar het doopsel. Ik ben jarig op 29 juni, op Petrus en Paulus. En 28 juni 2025, de vooravond van Petrus en Paulus, ben ik door de bisschop in de St-Bavokathedraal gedoopt, gevormd en heb ik mijn eerste communie gedaan. Het was een echte wedergeboorte, een nieuw begin. We waren in die viering met een groepje van vijf die gedoopt werden, en met z'n zessen zijn wij gevormd. Het was heel fijn dat ik deze reis samen met anderen heb mogen doormaken, zo konden we elkaar ook ondersteunen."

Wat heeft het katholicisme aan je leven toegevoegd?

"Het geeft me rust in mijn leven, meer betekenis aan mijn leven, ja, zelfs een sterke innigheid met de Drie-eenheid en je krijgt er een hele nieuwe familie bij. De kerk, de geloofsgemeenschap voelt voor mij echt als familie."

Je had besloten bij de kerk te komen. Hoe was die eerste stap een kerkgebouw binnen te gaan?

"Normaal loop je gemakkelijk een kerk binnen. Maar toen ik vorig jaar september naar de kathedraal ging met de vraag om gedoopt te worden, was dat toch echt anders. Het was echt een drempel om te nemen. Ik ben na een Mis, na enige aarzeling en aansporing van anderen, naar de priester gestapt. Hij nodigde mij uit voor een gesprek. Dat was de grootste drempel, want dan begint het echt. Tijdens het gesprek namen mijn angst en twijfels af; ik voelde me gehoord, begrepen en gezien. En daarna heb ik mij aangesloten bij de Alpha-cursus, die in de kathedraal wordt georganiseerd. De eerste keer is best spannend... zit je daar als nieuweling, in een omgeving waar alles onbekend is. Gelukkig waren er andere deelnemers, die net als ik ook zoekende waren."

”
**God geeft mij
iets wat geen
enkel mens mij
kan geven**

Hoe reageerde je omgeving?

"Het kwam voor hen niet onverwachts. Mijn familie was bekend met mijn zoektocht en het kwam daardoor voor hen niet als verrassing. Ze reageerden goed en zeiden

dat als het katholieke geloof mij gelukkig maakt, ik dit moet doen. Ze steunen me erin. Zo waren ze bijvoorbeeld bij mijn doopviering aanwezig."

Wat zou je anderen die nog twijfelen, willen zeggen?

Angelique Heins: "Wees niet bang om je hart te openen en die stap naar de kerk te maken. Want je hebt niets te verliezen alleen maar te winnen, zowel innerlijk als uiterlijk. Daarnaast wil ik graag deze gedachte meegeven, die mijzelf ook heeft getroffen. Eerlijk gezegd is het niet mijn eigen tekst, maar die van bisschop Hendriks en het gaat over het boetesacrament en de zonden: 'Zonde is niet langer een baksteen die op je valt, maar een uitnodiging om Gods liefde te ontvangen.'"

Eric van Teijlingen

Nacht van Kersten

Kabinetsval over gezantschap bij de paus

H

et politieke najaar is de tijd van de besprekingen in het Parlement van de ministeriële begrotingen. Zo ook in 1925. Op 10 november besprak de Tweede Kamer de begroting van het Ministerie van Buitenlandse

Zaken, dat het Kabinet-Colijn I bij de Miljoenennota op Prinsjesdag had gepresenteerd. Bij die bespreking diende Gerrit Kersten, fractievoorzitter van de in 1918 door hem opgerichte Staatkundig-Gereformeerde Partij (SGP) in de late uren van 10 november een amendement in, dat het einde van het kabinet inluidde.

SGP-leider Kersten

Gerrit Kersten (1882-1948) was gereformeerd dominee en oprichter van de SGP. Deze orthodox-protestantse

2025 Is politiek een onrustig verkiezingsjaar. Dat was 1925 ook. Na de Tweede-Kamerverkiezingen van 1 juli werd het eerste kabinet onder leiding van Hendrik Colijn gevormd, dat aantrad op 4 augustus. Na tien weken kwam het al ten val, op 11 november 1925, wat de 'Nacht van Kersten' is gaan heten. Wat gebeurde er honderd jaar geleden?

partij, die politiek voert op grondslag van de Bijbel, is sinds 1922 in de Tweede Kamer vertegenwoordigd. Kersten verzette zich in de Kamer tegen vrouwenemancipatie, verplichte verzekeringen, de Olympische Spelen (van 1928 in Amsterdam), crematie, toneel en bioscopen. Ook stond hij bekend om zijn antikatholieke houding.

Gezantschap bij de Heilige Stoel

Sinds de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden in 1588 was Nederland een protestantse natie. In 1813 ontstaat het Koninkrijk der Nederlanden (het

huidige Nederland en België omvattend) met koning Willem I als staatshoofd. In 1814 stelde hij een Nederlandse vertegenwoordiger aan bij de Heilige Stoel. Die vertegenwoordiger kreeg in 1866 de diplomatieke titel en rang van 'gezant'. In 1870 werd de Pauselijke Staat (in het middendeel van Italië) ingenomen door Italiaanse troepen en samengevoegd tot wat nu Italië is. Hierdoor kwam een einde aan de wereldlijke macht van de paus, die zich terugtrok in het apostolisch paleis in Vaticaanstad. In november 1871 stemde de Tweede Kamer voor het schrappen van het gezantschap bij de paus. De Pauselijke Staat bestond immers niet meer. Dit tot groot ongenoegen van het katholieke bevolkingsdeel, dat door hun emancipatie in de tweede helft van de negentiende eeuw aan zichtbaarheid, macht, aantal en aanzien groeide.

Om diplomatieke redenen werd

in 1915, tijdens de Eerste Wereldoorlog, besloten een tijdelijk gezantschap bij de Heilige Stoel aan te stellen. De voornaamste reden hiervoor was het belang van Nederland om in Rome diplomatieke contacten te hebben in verband met vredesbesprekingen. Het Vaticaan was in die tijd het enige diplomatieke knooppunt van de wereld, waar vele landen vertegenwoordigd waren. Na de oorlog bleef het gezantschap gehandhaafd.

Vaticaan crisis 1925

SGP-Kamerlid Kersten had in de jaren 1922, 1923 en 1924 bij de behandeling in de Tweede Kamer van de begroting van Buitenlandse Zaken telkens amendementen ingediend om een einde te maken aan dat gezantschap, maar ze werden bij de stemmingen steeds verworpen. Tot november 1925. In de nacht van 10 op 11 november diende Kersten opnieuw een amendement in voor opheffing van het Nederlandse gezantschap bij het Vaticaan door het bedrag, wat dit gezantschap kostte, als bezuiniging op de begroting in te dienen. De SGP had na de verkiezingen van 1925 twee zetels in de Kamer. Samen met fractie-

genoot Pieter Zandt voerde Kersten aan dat door de verkiezingen gewijzigde verhoudingen waren ontstaan. Terwijl de vergaderzaal al bijna leeg was, dienden Zandt en Kersten het amendement in. Drie leden van de protestantse Christelijk-Historische Unie (CHU) ondersteunden dit wijzigingsvoorstel. Fractievoorzitter Wiel Nolens van de Rooms-Katholieke Staatspartij (RKSP), coalitiepartij van Kabinet-Colijn I, sprak een onaanvaardbaar uit en waarschuwde dat dit SGP-voorstel voor de RKSP aanleiding kon zijn om de steun voor het kabinet (van ARP, CHU en RKSP) in te trekken.

De dag erna volgden de stemmingen. Het amendement Kersten werd (met 52 tegen 42 stemmen) niet alleen gesteund door de gehele oppositie, die het conflict als een mooie gelegenheid zag om het christelijke kabinet beentje te lichten, maar ook door regeringspartij CHU. Dezelfde dag dienden de vier katholieke ministers hun ontslag in en daarmee betekende de 'Nacht van Kersten' de val van dit Kabinet-Colijn.

Ambassadeur bij de paus

Het Nederlandse gezantschap bij de Heilige Stoel werd in 1926 opgeheven om pas in 1944 tijdens de Tweede Wereldoorlog weer te worden hersteld. Het oorlogs-

kabinet in London stelde dit in 1943 voor, waarbij de voornaamste oppositie van koningin Wilhelmina kwam. Toen minister Eelco van Kleffens van Buitenlandse Zaken dreigde met aftreden, stemde ze met het voorstel in. Tot op de dag van vandaag is Nederland met een ambassadeur vertegenwoordigd bij de Heilige Stoel (de Staat van Vaticaanstad, dat sinds 11 februari 1929 weer soevereine staat is). ■

Eric van Teijlingen

**Het Vaticaan
was in die tijd het
enige diplomatieke
knooppunt van
de wereld, waar
vele landen
vertegenwoordigd
waren**

De (soevereine) Staat van Vaticaanstad wordt in diplomatieke kringen 'Heilige Stoel' genoemd. Een ambassadeur is niet bij Vaticaanstad of bij de paus benoemd, maar bij de Heilige Stoel. De term 'Heilige Stoel' verwijst naar de paus en de Romeinse Curie die de Katholieke Kerk bestuurt, niet naar het grondgebied van Vaticaanstad zelf. Het benadrukt de opvolging van Sint-Petrus en de universele autoriteit van de paus over de Kerk.

Samen bouwen aan de toekomstige Kerk

Op Kathedraal-TV is de serie 'Samen bouwen aan de toekomstige Kerk' gepubliceerd over de uitdagingen van parochies in onze tijd: de combinatie van nieuwe kansen en opbouw en tegelijkertijd moeilijke beslissingen rond kerkgebouwen en inzet.

De eerste aflevering is een uitlegvideo over de uitdagingen waar de Kerk in ons bisdom momenteel voor staat. In de overige vijf afleveringen vertellen gelovigen uit parochies hoe zij met deze uitdagingen omgaan, steeds vanuit hun eigen perspectief en ervaringen. Daarnaast is er een begeleidend document, waarin per aflevering een theoretisch kader wordt gegeven, inclusief gespreksvragen. De serie richt zich op alle parochianen, maar in het bijzonder op vrijwilligers en bestuursleden en wil een hulpmiddel zijn om aan de hand van video's en het document het gesprek met elkaar aan te gaan over onze Kerk en haar toekomst, met name binnen de parochiestructuur. Daarbij worden gespreksdeelnemers uitgedaagd om na te denken over hun inzet voor hun parochie en te onderzoeken wat zij daarin kunnen bieden en wat zij van elkaar nodig hebben. Zo worden betrokkenheid en samenwerking in deze periode van verandering versterkt. Het mooie van deze werkwijze is dat ze goed aansluit bij het synodaal proces en de ervaringen van de 'Missionaire Parochie'. ■

www.kathedraaltv.nl

Samen bouwen aan de
toekomstige kerk

100 jaar KRO

De oprichting van de Katholieke Radio Omroep (KRO) is in april 1925 een feit met een eerste proefuitzending (een H. Mis) op 4 oktober en de eerste reguliere radio-uitzending op 24 november van dat jaar; in oktober 1951 gevolgd door de televisie.

D

e pastorie van de Sint-Dominicuskerk aan de Spuistraat in Amsterdam van mede-oprichter pastoor Lambert Perquin o.p. (1865-1938) diende die beginjaren als eerste radiostudio en kantoor van de KRO. In 1930 werd Emma-

straat 52 in Hilversum gekocht en tot studio verbouwd. In 2021 ging de KRO op in de omroep KRO-NCRV.

Radio

De eerste programma's varieerden van radiocursussen kerklatijn tot droogzwemmen. In 1934 werd de KRO-radiomissiedag uitgezonden door 209 zenders in vijf werelddelen. Populaire radioprogramma's waren verder 'Het lichtbaken' met pater Henri de Greeve, radiocabaret 'Negen heit de klok', en verder 'Moeders wil is wet', 'Adres onbekend', 'Tijd voor twee', enzovoort.

Televisie

De eerste televisieprogramma's werden aangekondigd door omroepster Mies Bouwman en later door Hanneke Lips. Beroemd was pater Leopold Verhagen met zijn ludieke dagsluitingen in de jaren vijftig en zestig, waarbij hij geloofskwesties op een aantrekkelijke manier aankaarte. Bekende tv-programma's waren onder meer 'Dappere Dodo' en 'Kunt u mij de weg naar Hamelen vertellen, mijnheer?', 'Brandpunt', 't Schaep met de 5 pooten', 'Dagboek van een herdershond', 'BB-kwis met Berend Boudewijn, de 'Playbackshow', 'Soundmixshow' en 'Surprise Show' met Henny Huisman, de '1 2 3 Show' (voor de Zonnebloemboot), 'Ook dat nog', dat recent een remake kreeg, 'Boer zoekt vrouw', enzovoort. ■

De bisschoppen hebben het via de overheid beschikbare budget voor katholieke programmering ondergebracht bij de KRO-NCRV voor katholieke programma's op radio, tv en online, zoals 'Geloofsgesprek' en de eucharistieviering op de zondagmorgen.

A

l meer dan zestig jaar nummer één. Dan bedoel ik niet de Amsterdamse held voor altijd, Jopie Cruijff, levensgroot afgebeeld op een muur in zijn eigen Watergraafsmeer. Nee, dan heb

ik het over een andere Jopie, een paar honderd meter verderop, hoek Middenweg en Van 't Hofflaan. Daar woonde ze op nummer één, meer dan zes decennia. Met haar man en negen kinderen, in tien jaar geboren. Ze was er gelukkig en deed haar doopnaam Theresia eer aan. Daar zit ook het woord *terra* in, hetgeen aarde betekent. Ze was van de aarde, een boerendochter, ze bleef van de aarde, als een boom met heel veel takken, een moeder die vrucht droeg, niet alleen met haar kinderen, maar ook in haar dienst aan de naaste.

Ze was een sterke vrouw, die ook haar andere doopnaam voorleefde, Johanna. Dat was een van de vrouwen bij het lege graf van Christus, een ooggetuige van het leven dat niet eindigt bij de dood. Zo leefde deze moeder Jopie ook, als een vrouw die na het te vroege overlijden van haar geliefde man maar liefst 35 jaar alleen de kar trok en zo haar kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen nieuw leven gaf. Die moeder Jopie las tot haar dood altijd mijn columns in *SamenKerk* en had een laatste wens: of ik haar wilde bijstaan op weg naar haar eigen dood. Dat heb ik gedaan, met alle gastvrijheid van haar kinderen, die me lieten delen in de grootste intimiteit.

Midden in de zomer zat ik aan haar ziekbed op nummer één. Haar kinderen stonden rondom moeder, in die knusse woning waar ze grootgebracht waren. Als zestigers en zeventigers deelden ze in de communie van hun moeder, die allen een stukje van haar hostie gaf. Zo gaf ze ieder kind mee dat haar naderende dood niet het einde was. De kinderen toonden daarop hun liefde aan moeder Jopie.

En dat deden ze ook bij de uitvaart.

De zonen droegen moeder de kerk in aan het Linnaeushof, de dochters vereeuwigden de naam van moeder bij het Ave Maria in diezelfde kerk, die ooit vernoemd is naar de Martelaren van Gorcum. En samen liepen ze over de Middenweg om moeder Jopie nog één keer langs nummer één te brengen. Daar wist iedereen: nummer één in de Van 't Hofflaan was de hemel op aarde. Moeder Jopie werd net geen eeuweling maar rust nu wel in de eeuwige vrede van God.

Leo Fijen is ambassadeur van uitgeverij Adveniat en oud-presentator van de geloofsgesprekken van de KRO-NCRV op de zondagochtend.

Nummer 1

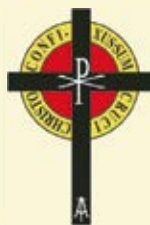
Foto: Gert-Jan Lobbes

”
**Moeder Jopie
gaf ieder kind mee
dat haar naderende
dood niet het
einde was**

Ze is weer verenigd met haar geliefde man Ger en ligt onder een grote boom met heel veel takken.

De vrouw van de aarde, de boeren-

dochter die zovelen tot zegen was, ze mag rusten op een plek, die recht doet aan haar leven. Soms vertellen doopnamen het programma van je leven, soms is een doopnaam ook een opdracht in je bestaan. Moeder Jopie reisde als pelgrim naar alle oorden van Maria en verbond als een gelovige moeder het gezin, de familie en velen daaromheen. Toen ze de begraafplaats op werd gedragen, maakten allen een haag voor haar. En bij het graf gebeurde dat weer. ■

ZIEKEN APOSTOLAAT

KRACHTCENTRALE WERKT NOG IEDERE DAG

Iedere dag om 15.00 uur loopt de krachtcentrale warm. Een enorme, stille energiebron komt tot leven als vele duizenden mensen in Nederland zich opmaken voor gebed.

Het zijn zieke, oudere en eenzame mensen, die deze krachtcentrale vormen. Mensen die het lijden van dichtbij kennen en die rond de klok van drie uur, maar ook op andere momenten op de dag (en zelfs in de nacht) met woorden en zwijgen hun fysieke en mentale pijn of lijden zinnen geven door het op te dragen aan God en Hem vragen hun lijden vruchtbaar te maken voor de Kerk en de wereld. Zo verbinden zij hun lijden met dat van Christus, de Heer.

Het Ziekenapostolaat ondersteunt hen hierbij. Al sinds 1925, dus al 100 jaar! Het is een apostolaat *voor* zieken maar ook *door* zieken. Door een bemoedigende ziekenbrief, de maandelijkse uitzending 'Vonken van Hoop' (bij Radio Maria) en persoonlijke gesprekken steunt het Ziekenapostolaat deze krachtcentrale.

Steunt u het Ziekenapostolaat?

NL39INGB0000190505

t.n.v. Ziekenapostolaat (Haarlem)

Helpt u ook mee om nieuwe priesters op te leiden?

Uw Willibrordgift wordt nu **verdubbeld** tot en met het feest van de heilige Willibrord, vrijdag 7 november.

€1
=
€2

Stort uw Willibrordgift op NL64 INGB 000 000 5464 t.n.v. Het Grootseminarie of scan de QR-code.

**Grootseminarie
St. Willibrord**
Bisdom Haarlem-
Amsterdam

Hoogeweg 65 Heiloo • 072-505 1288
Meer info: willibrordseminarie.nl

ADVENT- EN KERSTTIJD

Kerstconcerten in de St.-Bavokathedraal

Zaterdag 13 december om 20.30 uur met het kathedrale koor van de St.-Bavokathedraal (Haarlem). Info en kaartverkoop:

www.koorschoolhaarlem.nl

Donderdag 18 december om 20.00 uur door het 'Choir of Trinity College Cambridge' m.m.v. de Bavo Cantorij. Info en kaartverkoop: www.bavoconcert.nl

Adventsactie

Dit jaar wordt voor de zestigste keer de Adventsactie georganiseerd. Het thema van deze jubileumactie is 'Koester een kind, bouw mee aan morgen'. Hiermee wil Adventsactie kinderen die nu worden buitengesloten weer kansen geven, kans op onderwijs, op medische zorg, kans op meedoen in de gemeenschap. projecten in Kameroen, Nicaragua en India staan centraal.

Festival Carols and Lessons

Deze van oorsprong Engelse kerstviering met negen Schriftlezingen en kersthymnen heeft ook een eigen traditie in ons land. Op zaterdag 20 december om 17.00 uur in de co-kathedrale St.-Nicolaasbasiliek (Amsterdam) met de Nicholas Chorale. Op zaterdag 20 december om 19.30 in de St.-Jansbasiliek (Laren) met Vespera Lux. Op dinsdag 23 december om 20.00 uur in de kathedrale St.-Bavobasiliek (Haarlem) met de Bavo Cantorij.

Kerststalletjes kijken

Van 11-28 december (van 11.00-16.00 uur) is er een uitgebreide kerststallenexpositie in Monnickendam (Noordeinde 20). Er is ook een leuke wandeling door het oude centrum langs diverse kerstgroepen, waaronder een levensgrote onder de Waegh.

HO

Genade voor u en vrede vanwege God onze Vader!
Wij zeggen God, de Vader van onze Heer Jezus Christus dank,
telkens als wij u in onze gebeden gedenken.
Wij hebben immers gehoord van uw geloof in Christus Jezus
en van de liefde die gij alle heiligen toedraagt,
omdat gij bezield zijt door de hoop
op wat voor u in de hemel is weggelegd.

*Heilige apostel Paulus
aan de christenen
van Kolosse (1,3-5)*

Iedereen een thuis. U heeft de sleutel.

Je eigen vaste plek, met je eigen spulletjes. Ruimte om jezelf te zijn, te mogen zijn. Dát maakt van een huis een thuis. En dat is een onmisbare zekerheid in het leven. In ons land zijn er helaas meer dan 1 miljoen mensen die juist dat moeten missen. Daar kunt u met uw huis iets aan doen. Door uw huis na te laten aan Kansfonds als u er straks niet meer bent.

Kansfonds biedt sterke – en vaak verrassend simpele – oplossingen voor complexe problemen. En we zetten een vliegwiel op wat werkt. Zo weten we mensen een thuis te geven. Help ons thuisgeven. Laat uw huis (of een gedeelte daarvan) na aan Kansfonds. Kijk op www.kansfonds.nl/nalaten of bel **(035) 624 96 51** en vraag het gratis boekje *Wat is thuis* aan.

Wat is thuis? Lees de inspirerende verhalen en overdenkingen.

Een thuis lijkt zo vanzelfsprekend, je zou bijna vergeten hoe belangrijk het is. Totdat je de verhalen leest van mensen die geen thuis hebben. Hoe leven zij? Hoe houden zij hoop? En wat betekent Kansfonds voor hen? Vraag het gratis boekje *Wat is thuis* aan.

E

en bezoek aan Assisi onder leiding van twee Franciscanen, Hans Peter Bartels en Theo van Adrichem, is een diepgaande belevenis. Franciscus en Clara hebben de kerkgeschiedenis fors door elkaar

geschud, zo lijkt het.

Clara was van adellijke huize, wat in die tijd betekende dat ze nauwelijks het huis / kasteel mocht verlaten. Tegen de wil van haar ouders – dat thema keert voortdurend terug – vluchtte ze 's nachts het huis uit en deed ze afstand van haar garderobe en lange haren. Omdat zij het altaar vasthield kon haar familie haar niet met geweld uit de kerk meenemen. Toen de familie dat toch probeerde, bleek de kracht van Clara bovenmenselijk.

Het verhaal van Franciscus is niet minder dramatisch. Ten overstaan van zijn vader, een rijk koopman in stoffen, trok Franciscus al zijn kleren uit. De aanwezige bisschop bedekte de naakte jongeman met zijn mantel. En daarover wil ik het nog wat nader hebben. Was de kerk bezorgd dat deze nieuwe armoebeweging te felle kritiek op de rijkdom zou hebben, inclusief die van de kerk zelf? Feit is dat er in die tijd armoebewegingen waren die rijkdom en satan direct met elkaar in verband brachten. We zagen in een dorp niet ver van Assisi een stal, die voor ezels had gediend en waar Franciscus met zijn broeders in sliep. Pas toen de boer zijn eigen ezel er ook in dreef besloten de broeders weer verder te trekken.

Nu is er een mooi kerkgebouw over die stal heen gebouwd. Symbolisch?

In elk geval liet Franciscus zich niet op één plek vastleggen: hij zwierf door heel het land van Umbrië en hij koos zijn 'heilige plaatsen' op grond van de overweldigende natuur en woeste bergen. Hoe hij zelfs een gevaarlijke wolf tot bedaren wist te brengen is uitermate actueel, maar daarover een volgende keer!

De armoebeweging van Clara en Franciscus bleef elk op eigen wijze krachtig en zelfstandig. Nog twee dagen voor haar dood wijzigde Clara de leefregel van de Clarissen en eiste goedkeuring van de paus. Haar orde was contemplatief en ironisch genoeg kwamen (en komen) de zusters daardoor weinig buiten.

Marcel Poorthuis is emeritus-hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University.

Het verschil in positie van mannen en vrouwen was in die tijd dan ook duidelijk. Maar ook hier was Clara strijdbaar, zij het met eigen wapens. Ze hield ooit Saraceense soldaten tegen, gewapend met een hostie!

Een andere paradox vormt de kunst, die aan beide heiligen is gewijd: die fresco's van Giotto en zijn school zijn subliem, zonder meer een absoluut hoogtepunt.

Foto: Marcel Poorthuis

Herstel Mijn Kerk

Er valt heel wat over te mediteren: wat wil bijgaande fresco ons duidelijk maken? Een slapende paus terwijl Franciscus de wankelende kerk moet ondersteunen? Of wankelt die kerk juist omdat de paus slaapt en Franciscus waakzaam is? We weten dat hij bij zijn roeping een stem hoorde: herstel Mijn kerk! Hij begon vlijtig te metselen, maar gaandeweg begreep hij dat die roeping spiritueel was bedoeld: herstel Mijn Kerk, die in diepgaande crisis is geraakt! En is dat niet de boodschap die ieder van ons kan horen als je goed luistert? ■

Aalmoezier P. Schoonebeek over de daagse dag

GOD HOORT ERBIJ

SamenKerk jaargang 1 nummer 4

“Christen zijn in het gewone leven”, heeft een bijzondere plaats in de aandacht van oud-hoofdlegeraalmoezenier P. Schoonebeek, lid van ons redactieteam.

Als volwassenen-katecheet heeft hij het onderwerp al dikwijls besproken en mede daarom ziet hij het als bijzonder geschikt voor het bisdomblad dat bij tienduizenden gezinnen komt. “Daar valt het met zijn neus in het gewone leven” zegt hij. “En ik ben ervan overtuigd dat verreweg de meeste mensen die dit blad in handen krijgen “iets christelijks” van hun leven willen maken, ongeacht of zij druk in de kerk komen of niet”.

Bedoelt u met iets christelijks het bekende rijtje: ieder het zijne geven, elkaar niet bedriegen en lief zijn voor elkaar?

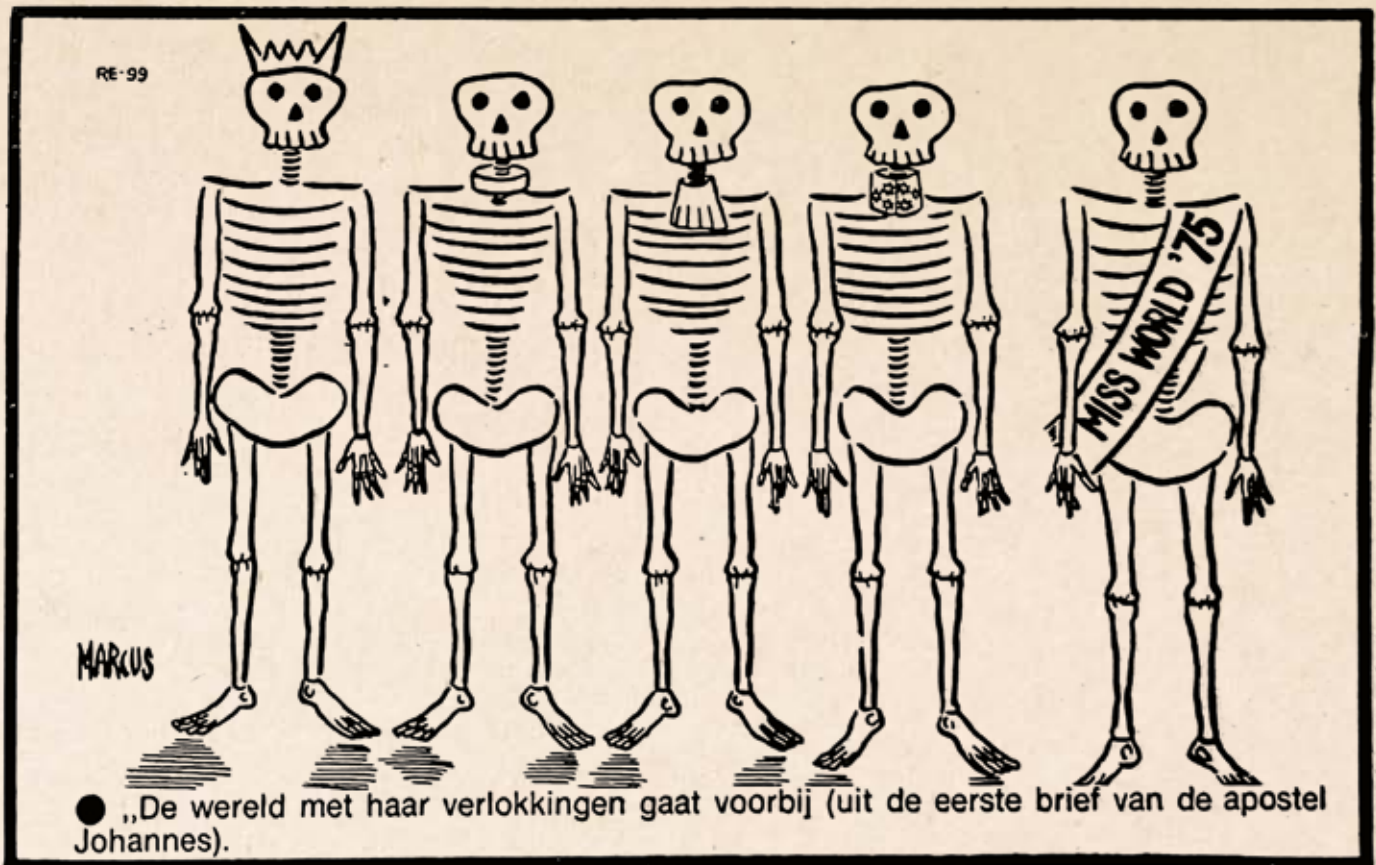
Dat is al heel wat. Maar ik geloof niet dat dit een monopolie is van christenen alleen. Elke mens heeft besef van het goede dat van hem gevraagd wordt. En als hij het niet doet, gaat zijn geweten kriebelen.

Ik hou het voor een ongelukkige kronkel in onze cultuur, dat zoveel mensen daar het woordje God niet meer bij denken. Ook als gelovigen krijgen we daar een klap van mee. Het zal hoop ik wel weer eens veranderen. Als je anderhalve eeuw terug kijkt zie je dat de mensen zich ook in hun gewone doen en laten God veel meer bewust waren. God hoort erbij. Dat was een geweldige kracht. Ik werd dezer dagen nog getroffen door getuigenissen van vroegere wetenschappers. Het waren veelal echt asceten, die zich van Godswege geroepen voelden om Gods bedoelingen met deze schepping te achterhalen te verwerkelijken. Galilei was er zo een. Of neem een man als Adam Smith, die de wetenschap van de economie heeft uitgevonden en die daardoor aan de wieg heeft gestaan van de maatschappelijke ontwikkeling in de vorige eeuw. Hij zag veel armoe en ellende om zich heen en daarnaast de enorme overvloed die de wereld is. Hij zag het als een roeping van God de wetmatigheden aan het licht te brengen voor een betere exploi-

tatie van de aardse goederen. Of schoon het Godsbesef op het ogenblik verzwakt is, denk ik dat heel veel mensen met niet minder toewijding hetzelfde nastreven in hun beroep en in hun dagelijks werk.

Ligt dit in de buurt van wat U op het oog hebt met christen-zijn in het gewone leven?

Je kunt het als uitgangpunt nemen: uitgaan van het goede dat in de schepping en in de schepselen gegeven is. Maar Christus is ons tegemoet gekomen met een boodschap van bevrijding en verlossing. En dat moet toch op een of andere wijze meespelen. Hij presenteert zich als iemand die de mens gelukkig wil maken. Hij onmaskert dat de instincten die ons drijven naar geluk ziek zijn. Hij doet daarbij op onze zucht naar bezit en macht, naar aanzien en genot. Ze geven het geluk niet dat ze beloven. Het vraagt van de mens een hele ommekeer om over te schakelen op een andere drijfkracht: het geloof en het vertrouwen, dat we het ware geluk alleen van God mogen verwachten.

Bij Hem is iemand er goed aan toe, als hij weet dat hij zelf geen greep heeft op het geluk: hij is arm, die weet dat hij zelf de gerechtigheid niet bezit, maar hongert naar de gerechtigheid die God geeft, enz. Denk maar aan Christus' zaligsprekingen. Die staan er niet als een soort luxe voor enkelingen, die geven nu juist de achtergrond van christen-zijn in het gewone leven.

Het zal de lezers wel een beetje duizelen; het lijkt bijna onmogelijk om je zo in te stellen.

Dat zeiden de apostelen ook eens tegen Jezus. Hij antwoordde: jullie hebben gelijk, maar bij God is niets onmogelijk. En dat het mogelijk is zien we om ons heen.

We kennen toch allebei genoeg eenvoudige mensen, die helemaal uit deze geest leven. Mensen in de kleine straatjes en in de goedkope flats. Maar ik ken ook mensen van aanzien en zelfs rijken, die daarbij horen. Omdat bij God niets onmogelijk is. "Zoek eerst het Rijk Gods en zijn gerechtigheid", dat is het moeilijkst

als geld, aanzien en genot voor het grijpen liggen. 't Hoogste is jezelf arm maken en klein en je de kans op genot ontnemen. Maar dat is niet aan iedereen gegeven.

Toch hebt u niet veel over het gewone leven gezegd...

Het gewone leven loopt van aardappelenschillen tot vliegtuigen maken. Dat hoef ik er niet bij te zeggen. Dingen die alle mensen doen op dezelfde manier. Het gaat om het hart van de mens; of hij uiteindelijk handelt uit zijn natuur-instinct of er op uit is het Rijk Gods en zijn gerechtigheid te zoeken.

't Is geen kleinigheid

Dat staat ook niet in het evangelie. Het is bijna of helemaal een wonder dat het kan! Wij zijn dan ook verlost door Christus. Hij is er borg voor.

adverteren
in *Samen* KERK

DOET GEEN WONDEREN

mààr...

'T HELPT WEL

100 jaar Zieken- apostolaat

Voor zieken en ouderen

Op 1 november was het honderd jaar geleden dat pastoor mgr. L.J. Willenborg te Bloemendaal het Ziekenapostolaat oprichtte, bedoeld om zieke, oudere en lijdende parochianen meer bij het parochiële leven en welzijn te betrekken. Wie was hij en waar staat het Ziekenapostolaat voor?

aurentius Jacobus Willenborg (1876-1945) heeft veel betekend voor Bloemendaal, waar hij in 1917 werd benoemd als bouwpastoor van de parochie Allerheiligste Drie-eenheid. Ook stichtte hij de St. Adelbert-begraafplaats aan de Dennenweg.

Met allerlei initiatieven bouwde hij er de katholieke gemeenschap op.

Als seminarist al had Willenborg – hij werd in 1900 priester gewijd – een grote toewijding voor de eucharistie. Om die reden had hij met twee studiegenoten het Eucharistisch Verbond opgericht. In 1918 maakte hij een pelgrimage naar Ars in Frankrijk, naar het graf van Jean-Marie Baptiste Vianney. Hij werd gegrepen door het levenswerk van de heilige pastoor van Ars en hoe deze zich inzette voor de zieke, oudere en lijdende mensen in zijn parochie. Door zijn devotie tot de H. Liduina van Schiedam ontwikkelde Willenborg een pastoraat waarbij (geestelijk en lichamelijk) lijden en gebed werden verenigd. In 1920 maakte het Eucharistisch Verbond een bedevaart naar Rome, waar Willenborg gelegenheid kreeg om hierover van gedachten te wisselen met paus Benedictus XV. In de jaren daarna liet hij zijn ideeën verder rijpen.

1925

Geïnspireerd door de Bijbeltekst “Men bracht zelfs de zieken op straat en legde ze neer op bedden en draagbaren in de hoop dat, als Petrus voorbijging, tenminste zijn schaduw op een van hen zou vallen” (Hand. 5,15) werden van 7 tot 9 juni 1925 zieken naar de parochiekerk gebracht voor een triduüm ter ere van het Heilig Sacrament. Het ging Willenborg erom de zieken te mobiliseren voor Christus. Er waren 124 zieken en ouderen gekomen, die gedeeltelijk op bedden en brancards amper plaats vonden in de noodkerk van Bloemendaal. De conferenties en geestelijke oefeningen sloegen aan en het hoogtepunt was de zegening van de zieken aan het eind van deze drie dagen met het Allerheiligste. Tijdens die dagen werd ook een nieuwe geestelijke organisatie geboren, het Ziekenapostolaat, dat het fiat kreeg van de toenmalige

bisschop Augustinus Callier: “Ga uw gang. Als het u lukt om uw zieken in een apostolaat bijeen te brengen, dan zal ik u steunen”.

1 november

Op 1 november van dat jaar werd het Ziekenapostolaat door Willenborg samen met Zr. Cassandra van de Bloemendaalse wijkverpleging officieel opgericht. Dezelfde dag werd de eerste ziekenbrief verstuurd. Als een olievlek verspreidde het Ziekenapostolaat zich over Nederland. Na Bloemendaal werden er in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Leiden en Nijmegen ziekentriduüms gehouden. Het bleef niet beperkt tot Nederland, al in 1926 ging in Duitsland een ziekenapostolaat van start, gevolgd door België, Frankrijk, Polen, Italië, Indonesië, Amerika, Japan, enzovoort. Vóór 1940 waren 49 landen bij het Ziekenapostolaat verbonden.

Pauselijk

Bisschop Jo Aengenent (1928-1935) was eveneens enthousiast, dit in tegenstelling tot zijn collega in Den Bosch, die zich beklagde dat “zieken tijdens deze

**In een steeds
hoog technisch
medische wereld,
worden de vragen
over het leven
juist niet minder
maar meer**

Lees meer over het Ziekenapostolaat, inclusief een verslag van een officieel bezoek aan de bedevaart van het Poolse Ziekenapostolaat in juli 2025 en de publicatie van prof. dr. Antoni Bartoszek over de theologie en het pastoraat van het Ziekenapostolaat (in het Pools) vindt u op de bisdomwebsite.

ziekendagen ook versnaperingen en zelfs tabak krijgen aangeboden.” Rome toonde ook interesse. Paus Pius XI verleende het Ziekenapostolaat Nederland in 1934 de titel ‘Prima Primaria’, eerste en enige van alle ziekenapostolaten en hij verleende Willenborg de eretitel van pauselijk erekapelaan.

Ziekenbrieven en -triduüms

Het Ziekenapostolaat Nederland groeide uit tot ongekende proporties. Het landelijk bestuur verstuurde in zijn hoogtijdagen in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw maandelijks dertig- tot veertigduizend ziekenbrieven aan de leden en donateurs. Bij het Ziekenapostolaat betrokken priesters brachten huisbezoeken aan zieken, vooral in hun eigen woningen. Ook werden in alle bisdommen in diverse parochies ziekentriduüms gehouden, die door velen werden

Het Ziekenapostolaat was op 26 oktober te gast in het tv-programma ‘Geloofsgesprek’ (terug te zien: www.kro-ncrv.nl/programmas/geloofsgesprek).

bezoekt. Nu nog kennen we locaties waar nog steeds een ziekendag of -triduum wordt gehouden. In ons bisdom onder meer in Hilversum en Zwaag. Met de terugloop van de kerkgang en het ledenaantal van de Kerk liep ook het lidmaatschap van het Ziekenapostolaat terug. De maandelijkse ziekenbrief wordt niet meer verstuurd. Daarentegen verzorgde diaken John Versteeg sinds 2010 en later pastoor Eric van Teijlingen iedere maand op Radio Maria het programma 'Vonken van Hoop', waarbij mevrouw Janny Versteeg-van der Westen (meer dan vijftig jaar bij het Ziekenapostolaat betrokken) na afloop telefonisch spreekuur houdt.

Lees meer over het Ziekenapostolaat, inclusief een verslag van een

officieel bezoek aan de bedevaart van het Poolse Ziekenapostolaat in juli 2025 en de publicatie van prof. dr. Antoni Bartoszek over de theologie en het pastoraat van het Ziekenapostolaat (in het Pools) vindt u op de bisdomwebsite.

Eeuwfeest

Bij het eeuwfeest van het Ziekenapostolaat – begonnen in Bloemendaal en nu wereldwijd voor velen een bron van steun en inspiratie – kijken we ook naar onze eigen rol. Het Ziekenapostolaat werd honderd jaar geleden opgericht om zieken, ouderen, eenzamen en aan huis (en bed) gebonden gelovigen een dagelijkse, belangrijke, onzichtbaar maar wel merkbare taak te geven in hun eigen leven, in dat van anderen en van de geloofsgemeenschap: door hun eigen lichamelijk en geestelijk lijden, pijn en verdriet in gebed op te dragen aan Christus en zijn vruchtbare lijden voor de gehele schepping.

Ziek-zijn of ouder worden wil niemand. Maar het overkomt ons allemaal. Zo is het leven. Ziek-zijn en/of ouder worden, omgaan met het lichamelijke en geestelijke verval roept bij iedereen vragen op over de zin van het leven, over het waarom van wat ons overkomt en waar God is in die situatie. Niet alleen bij de zieke of oudere, maar ook bij zijn/haar partner, de kinderen, het gezin, de buren en de vrienden, het werk en de sport, de school en de parochie. Een zieke of oudere leeft niet op zichzelf maar in verbondenheid met anderen. In onze

Laurentius
Jacobus
Willenborg

moderne samenleving mogen wij genieten van een steeds hogere medische standaard, die steeds weer een nieuwe pil of therapie heeft, en daarmee het antwoord naar de vraag om zingeving lijkt te geven. De pil of de therapie lost het op en we kunnen weer verder. Daarin lijkt voor een ziekenapostolaat geen plek. Maar in een steeds hoog technisch medische wereld, worden de vragen over het leven juist niet minder maar meer. Wat is het leven? Hoe ga ik om als het leven niet past bij mijn persoonlijke of de

maatschappelijke verwachtingen? Waarom is er lijden? In de kern blijven mensen mensen. Juist daarom is er een toekomst voor het Ziekenapostolaat. Niet voor de vraag wat de arts voor mij doet. Niet voor de vraag wat de priester voor mij betekent. Maar voor de vraag: wat kan ik als zieke en oudere mijzelf en andere mensen bieden, en zelfs de Kerk en de wereld. Niets mooiers dan een gebed, een gebed tot de Heer, die zieken genas, mensen aan de rand midden in het centrum zette en altijd van ieder mens houdt!

Terugkijkend op de rijke geschiedenis van het Ziekenapostolaat en de ongekende visie van zijn stichter verdient mgr. Willenborg om zijn verdiensten voor Bloemendaal en de Kerk eigenlijk een eigen straat in Bloemendaal. ■

Floris Bunschoten

Floris Bunschoten is voorzitter van het Ziekenapostolaat Nederland.

Conclaaf

2025 is een Heilig Jaar, maar vooral het jaar van de dood van Franciscus en de keuze van Leo XIV. Afgelopen februari werd *Papa Bergoglio* in het ziekenhuis opgenomen. Het zag er niet goed uit. De internationale media streek neer nabij het St.-Pietersplein. Kerk en wereld leefden mee en baden voor deze unieke paus, die een arme Kerk wenste voor de armen. Het werd Eerste Paasdag, het werd Tweede Paasdag. Oude rituelen werden verslagen via moderne communicatie. De uitvaart, de rouwmissen, het conclaaf, witte rook en een nieuwe paus, *Papa Prevost*, Leo XIV. Voor Stijn Fens, Vaticaankenner, was het een hectische tijd. Hij reisde steeds heen en weer en gaf in kranten, op radio en televisie verslag van dit gebeuren. In zijn 'Onder kardinalen' zijn we met hem onder de kardinalen, die afscheid namen en die een nieuwe bisschop van Rome kozen. Mooi om dit allemaal nog eens te beleven.

Onder kardinalen. Ooggetuigenverslag van een pausverkiezing Stijn Fens | ISBN 9789025320232 | www.singeluitgeverijen.nl/atheneum | € 17,50

Bloemen houden van mensen

En mensen van bloemen. En God houdt van bloemen én mensen. In dit mooie boek laten de auteurs zien hoe je thema's als verlies, hoop, leven en vrede kunt vormgeven met wat de natuur ons te bieden heeft. Bij de gemaakte bloemstukken zijn inspirerende teksten geschreven. Een prachtig boek vol zingeving, wat inspireert om er zelf mee aan de slag te gaan.

Groene symboliek. Schikkingen bij levensthema's | Peter van Asselt en Hanneke Maassen | ISBN 9789043541268 | € 29,99 | www.kokboekencentrum.nl

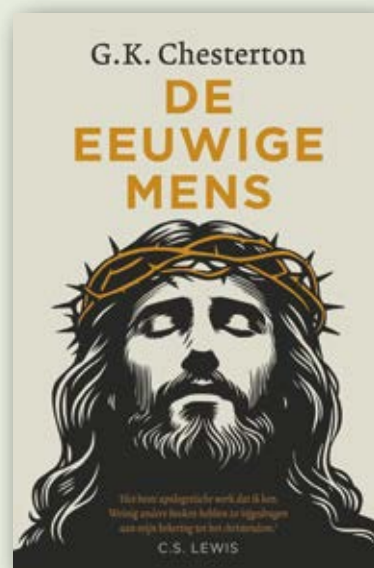
Chestertons eeuwigheidswaarde

Chesterton was journalist en schrijver. En wat voor een. Dit jaar is het 75 jaar geleden dat *The Lion, the Witch and the Wardrobe* verscheen – het begin van een tijdloze fantasyreeks, die jong en oud al generaties lang betovert. De *Kronieken van Narnia* zijn daarom opnieuw uitgegeven. Waar anders vind je een wereld waar kinderen tot koningen worden gekroond, dieren kunnen spreken en het wonder om elke hoek schuilt? Stap door de kleerkast – Narnia wacht op je. De Sint geeft dit de kinderen liever dan een computerspelletje of mobiele telefoon! Daarnaast is ook *De eeuwige mens* heruitgegeven. Werderom neemt Chesterton je mee op een geloofsreis, die gaat van de tijd van de holbewoners tot aan zijn eigen tijd (honderd jaar geleden). Chestertons rondleiding door het evangelie mag gerust het hoogtepunt van het boek worden genoemd. Hij maakt het goede nieuws van Jezus voor ons weer tot iets nieuws, alsof we er in de eerste eeuw

bij waren. Het lezen waard, maar wellicht meer voor volwassenen.

De eeuwige mens | G.K. Chesterton, vertaald: Vincent van Vught | ISBN 9789043543132 | € 32,99 | www.kokboekencentrum.nl

De Kronieken van Narnia | G.K. Chesterton, vertaald: Imme Drost | ISBN 9789026628481 | € 39,99 | www.kokboekencentrum.nl (paperback) € 99,99 (luke uitgave)

Bidden met de Bijbel

Bijbels bidden is bij uitstek ignatiaanse spiritualiteit om door de Heilige Schrift dieper door te dringen tot het mysterie van God en het leven. Dit boek met tien inspirerende bijbelmeditaties nodigt u uit om op retraite te gaan. Een retraite zonder klooster, maar gewoon thuis of met een groepje bij de parochie. Met het Woord van God, een woord van pater Nikolaas en (veel) stilte kan God ontmoet worden. Misschien een goede voorbereiding op de Adventstijd, die komende is.

God zelf ontmoeten. Retraite met het leven van Jezus | Nikolaas Sintobin sj | ISBN 9789043542944 | € 22,99 | www.kokboekencentrum.nl

Groningen en Bolsward

Fotografie: Ramon Mangold

H

et is in 1559 dat op verzoek van Philips II, koning van Spanje en Heer der Nederlanden, net als in Haarlem de bisdommen Groningen en Leeuwarden werden opgericht. Een lang leven hadden ze niet,

want vijfentwintig jaar later werden Groningen en Leeuwarden al weer opgeheven. In 1956 werd het bisdom Groningen heropgericht (afgesplitst van het aartsbisdom) en in 2006 werd de naam gewijzigd in bisdom Groningen-Leeuwarden. Mgr. Ronald Cornelissen, op 11 oktober jl. bisschop gewijd, is de zesde bisschop in het Noorden sinds de heropricting.

Sint-Jozefkathedraal

De kathedraal van het bisdom is sinds 1981 de Sint-Jozefkerk in de stad Groningen. Een echte neogotische Cuyperskerk. Zowel vader Pierre als zoon Jos werkten eraan. De kerk werd in 1887 gewijd aan St.-Jozef, timmerman en patroon van werklieden.

Het is de derde kathedraal, die het bisdom heeft gekend. In 1559 werd de Oude- of Martinikerk kathedraal. Bij de heropricting van het bisdom Groningen in 1956 werd de voormalige Sint-Martinuskerk aan het Broerplein tot kathedraal verheven.

Nederland telt zeven bisdommen, acht kathedralen en 27 basiliëken. Hugo Kolstee bezocht ze allemaal. Hij publiceerde er een boekje over, getiteld 'Alle kathedralen en basiliëken van Nederland'. Speciaal voor *SamenKerk* zal hij een aantal van deze kerkgebouwen in alle bisdommen van ons land beschrijven. In deze vijfde aflevering gaan we naar het Noorden, naar de kathedraal van Groningen en de basiliek van Bolsward in het bisdom Groningen-Leeuwarden.

De St Jozefkathedraal – voluit de kathedrale kerk van de H.H. Martinus en Jozef – heeft een heel bijzondere, gracieuze en zeldzame zeshoekige toren. Ze heeft een luchtige open spits van gietijzer, met daarin sinds kort maar liefst acht klokken – ongewoon veel voor een parochiekerk, maar wel passend voor een kathedraal. In de drukbezochte Mariakapel onder de toren, branden vele kaarsjes. Deze kapel is elke dag open van 9.00 tot 16.00 uur.

Omdat de kerk gebouwd is als volkskerk fungeert de decoratie als een prentenboek vol Bijbelse thema's, een ware 'biblia pauperum'. In de kerk zijn vele teksten te vinden, in het schip in het Nederlands en op het priesterkoor in het latijn. Op de zuilen staan in gouden letters de tien geboden en op de zijwanden staan de zaligsprekingen en de geloofsbelijdenis.

De kathedraal heeft een bijzonder beeldrijk priesterkoor. De liturgische beweging rond de bouwtijd wilde het volk meer bij de eucharistie betrekken. Daarom moest het hoogaltaar voor iedereen goed zichtbaar zijn. Het altaar heeft een groot, rijk beeldhouwd retabel uit het atelier van Mengelberg.

Het celebratie-altaar dateert uit 2012 en werd bij het 125-jarig jubileum van de kerk geconsacreerd. Het is ontworpen door beeldhouwer Jan-Willem van Oldeneel, die ook het celebratie-altaar in de St.-Nicolaasbasiliek in Amsterdam maakte. Het altaarblad wordt gedragen door de bronzen vleugels van de vier evangelisten, adelaar, stier en leeuw en mens. In het altaarblad bevindt zich een relikwie van St.-Bonifatius, die in 754 bij Dokkum werd vermoord. Deze 'Apostel der Friezen' is patroon van het bisdom.

Sint-Franciscusbasiliek

De enige basiliek in het bisdom is de St-Franciscusbasiliek in Bolsward. Paus Franciscus heeft in 2017 deze kerk tot basiliek verheven vanwege de bijzondere architectuur, de bedevaart van Maria van Sevenwouden en de devotie voor de heilige Titus Brandsma. In het wapen van de basiliek zien we onder het Mariamogram het Tau-kruis. Dit verwijst naar St Franciscus, patroon van de

De Friese Lieve Vrouwe

Het vijftig cm hoge eikenhouten mirakelbeeldje van eind dertiende eeuw van Maria van Sevenwouden is een *Sedes Sapientiae*, Maria als zetel der wijsheid. Een replica staat in de Friezenkerk (Rome).

basiliek en van de paters franciscanen die zich rond 1270 in Bolsward vestigden, onder wie pater Jan Brugman (1400-1473), die kon 'praten als Brugman'.

De kerk is gebouwd in 1933-1934 naar een ontwerp van H.C. van de Leur in een bijzondere bouwstijl, de expressionistische art deco-stijl van een Franse benedictijnse monnik en architect dom Paul Bellot. De school van Bellot, 'bellotisme' genoemd, is beïnvloed door Gaudí en de Moorse bouwkunst. In Nederland werd

Bellot geïnspireerd door Berlage.

De voorgevel is sober met eenvoudige decoratieve patronen in baksteen, een contrast met het uitbundige interieur met veel geglazuurde stenen in allerlei kleurschakeringen, wel 'schilderen met baksteen' genoemd. Het ruime middenschip wordt overspannen door hoge paraboolbogen. De kolommen en gordelbogen zijn hol gemetseld met een kern van gewapend beton en overspannen 22 meter.

In de kerk zijn twee kapellen voor de Bolswardse devoties. In de kapel voor de heilige Titus Brandsma (1881-1942), de bij Bolsward geboren pater karmeliet en verzetsstrijder, staat een urn met as uit concentratiekamp Dachau waar hij stierf. Daarnaast bevindt zich de kapel voor Onze Lieve Vrouw van Sevenwouden. ■

Hugo Kolstee

H. Titus Brandsma

Pater Titus Brandsma (in 1881 als Anno Sjoerd Brandsma geboren in Oegeklooster nabij Bolsward) is in mei 2022 heilig verklaard. Een eerbetoon aan deze priester, karmeliet, schrijver en journalist, die in 1942 in Dachau werd vermoord.

Ingrid Henkemans is erfgoedsspecialist van Museum Catharijne-convent en inventariseert en adviseert de kerken van het Bisdom Haarlem-Amsterdam.

Het Woord in hout

Parochies en kerken zijn erfgoed- en schatbewaarders. De gebouwen zijn in een bepaalde stijl opgetrokken. In iedere kerk zijn er kunstschaten: van een glas-in-loodraam tot een heiligenbeeld, van liturgische voorwerpen tot aan kunst met een grote K. **SamenKerk** opent voor u een klein kiertje van deze schatkamer.

N

ét na het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie (1853) werd in het West-Friese dorp 't Veld - dat nog geen tweehalfduizend zielen telt - de Sint-Martinuskerk gebouwd.

Dit neoclassicistische kerkje

is van buiten charmant, maar wie de kerk binnen gaat treft daar een monumentale preekstoel aan. Eén die boven verwachting groot is én voorzien van prachtig houtsnijwerk. Hoe kwam dit bijzondere spreekgestoelte hier in deze dorpskerk?

Eenzelfde preekstoel

Als een kerk gebouwd wordt, is er meestal niet meteen geld om het hele interieur aan te kleden. Dit gold ook voor de Martinuskerk in 't Veld. Gefaseerd werd de kerk steeds meer aangekleed en gedecoreerd. Onder pastoor Antonius Verstappen wordt de preekstoel gerealiseerd. Hij had in de Bartholomeuskerk in Poeldijk (Zuid-Holland) een preekstoel gezien, die atelier Veneman uit 's-Hertogenbosch had vervaardigd, en was daar zo van

onder de indruk dat hij eenzelfde preekstoel voor zijn eigen parochie wenste. Dat had nogal wat voeten in de aarde, want het kostte een fortuin om zo'n preekstoel te laten maken, om precies te zijn 3.450 gulden. Maar Pastoor Verstappen wist bij Louis Veneman af te dingen tot 3.100 gulden. Dat en de ruimhartige gaven van parochianen zorgden ervoor dat de preekstoel er in 1866 ook kwam.

Prijswinnend ontwerp

En bijzonder was 'ie! Veneman legde zijn hele ziel en zaligheid in het ontwerp van deze preekstoel. Hij zond het ontwerp zelfs in voor de Wereldtentoonstelling in Parijs (1889) en won hiermee ook nog een prijs. Vandaag de dag is nog altijd goed te zien waarom deze preekstoel in de prijzen viel. Het is een zeer rijk gedecoreerde preekstoel die tegen de pijler aan de noordzijde van de kerk bij het priesterkoor staat. Hij staat op een smalle, achzijdige zuil met tegen elke zijde een groot beeld van een van de vier kerkvaders: Augustinus met staf en boek, Ambrosius met boek en bijenkorf, Gregorius met boek en staf en Hiëronymus met boek en leeuw. Opvallend zijn de zeer fijne details van het houtsnijwerk. Zelfs de aderen op de handen zijn zichtbaar en de gewaden lijken met echt kant afgezet. Boven hun hoofd bevindt zich de achzijdige kuip, die aan de onderkant is gedecoreerd met voluten met bladmotief en guirlandes. Voor de

smalle hoeken van de kuip staan beeldjes van de evangelisten, elk voorzien van hun eigen symbool. Daartussen, aan de voorzijde, bevindt zich een verdiept paneel met afgeronde hoeken. In het midden is in reliëf de Bergrede met de zaligspreekingen afgebeeld.

Twee trappen

De meeste preekstoelen hebben één trap, maar bij deze preekstoel is aan weerszijden van de kuip een fraai ver-

sierde trap aangebracht die in een boog omhoog loopt. Elk is ook voorzien van een opengewerkte leuning met snijwerk van bladmotief en engeltjes met bloemguirlandes. Een ander zeldzaam element is het kruis met corpus dat Veneman op de rand van de kuip plaatste, bevestigd aan een metalen arm. De kruisarmen zien eruit als een boomstam, waaraan een corpus met lange lendendoek hangt.

Tegen het ruggenschot boven de preekstoel staat een beeldje van Paulus met boek in de rechterhand en een zwaard in de linkerhand. Paulus wordt geflankeerd door twee gevleugelde engelen, die samen het ronde klankbord dragen. De onderzijde van het klankbord is gedecoreerd met een stralenkrans met in het centrum een witgeschilderde Geestesduif. De rand van het klankbord is gedecoreerd met bloemguirlandes en centraal twee engelen met een geornamenteerde cartouche waarin 'myn woord is waarheid en leven'. Als hoogtepunt en hoogste punt wordt het preekgestoelte bekroond met een Christusbeeld. Hij heeft zijn ene hand opgestoken (als teken dat Hij het woord heeft) en in zijn linkerhand houdt hij een boek tegen de borst gedrukt.

Zo blijkt maar weer dat zich in de kleinste parochies de meest bijzondere interieurstukken kunnen bevinden. Ga deze uitzonderlijk mooie preekstoel zelf bekijken! ■

Ingrid Henkemans

De parabels in het Lucas- evangelie

Van de vier evangelisten staat Lucas bekend als de beste verhalenverteller. Dit talent is vooral zichtbaar in de dertig parabels van zijn hand, waarvan circa een derde niet voorkomt in het Marcus- of Mattheüsevangelie. Lucas vertelt zijn parabels met liefde voor detail en een bijzondere interesse voor menselijke interacties. Hoe laat hij deze verhaaltjes van Jezus stralen in zijn evangelie en waarom maken ze zo'n grote indruk op ons als lezers?

E

erst een stap terug: wat zijn parabels ook weer? Het zijn vergelijkingen in verhaalvorm. Jezus gebruikt alledaagse gebeurtenissen, sociale verhoudingen en bezigheden in huis of op het werk om iets te zeggen over het hemelse. Deze verhalen hebben een enorme

zeggingskracht: ze zetten onze voorstelling over wie God is en hoe Hij handelt op zijn kop. Ze sporen ons aan om anders te gaan leven en ons gedrag aan te passen.

Van alle parabels in het Nieuwe Testament komen de bekendste uit het Lucasevangelie. Wereldberoemd is het verhaal van de barmhartige Samaritaan en de verloren zoon. De meeste parabels staan in het centrale deel van dit evangelie en vormen een soort lesmateriaal, waarmee Jezus zijn leerlingen onderricht op hun reis naar Jeruzalem (hoofdstukken 9 t/m 19). Vaker dan in Marcus en Mattheüs klinken bij Lucas parabels in afgesloten ruimtes. Twee keer vertelt Jezus een parabel in de synagoge en vier keer, wanneer Hij ergens te gast is, concreet in het huis van een tollenaar en een Farizeeër. Zo spreekt Jezus op een originele, maar ook confronterende wijze de gastheer en de tafelgasten aan op hun gedrag.

Voor mannen en vrouwen

Lucas groepeerde graag zijn parabels om een bepaald thema te belichten. Het duidelijkste voorbeeld is hoofdstuk 15, waarin Jezus in één adem drie parabels vertelt over iets dat of iemand die verloren is: een schaap, een drachme en een zoon. Globaal gebeurt drie keer hetzelfde: het verlorene wordt teruggevonden en dat veroorzaakt grote vreugde en wordt feestelijk gevierd. Wat wel verandert, is de achtergrond van het verhaal. De parabel van het verloren schaap vindt plaats in een mannenwereld: een mannelijke herder vindt het weggelopen dier en deelt zijn geluk met zijn buurmannen en vrienden. De parabel van de verloren drachme gebeurt in een vrouwenwereld, waarin een huisvrouw haar woning binnenstebuiten keert en de vondst van het geldstuk viert met haar buurvrouwen en vriendinnen. Deze strategie van 'duo parabels', waarin mannen en vrouwen elkaar afwisselen, past Lucas vaker toe. Zo zegt Jezus in de verzen 13,18-21 over het Rijk Gods dat het lijkt "op een mosterdzaadje, dat een man in zijn tuin zaaide, het groeide en werd een grote boom", maar ook "op gist, die een vrouw in drie maten bloem verwerkte, totdat deze in hun geheel gegist waren." Door deze afwisseling voelen zowel mannelijke als vrouwelijke volgelingen zich aangesproken.

Meekijken -denken en -voelen

Een ander typisch element van de parabels in het Lucasevangelie is dat wij als lezers meekijken in iemands hoofd of hart. Juist deze onthulling van innerlijke gedachten en gevoelens maakt deze parabels zo uniek in de Bijbel. Het verhoogt de dramatiek van het verhaal en presenteert de personages als mensen van vlees en bloed. De innerlijke monologen zorgen

er tevens voor dat de lezers zich kunnen identificeren met het personage: ze kruipen als het ware in het karakter en evalueren zo hun eigen gedrag. Een prachtig voorbeeld hiervan zien we in de parabel van de verloren zoon, waar de jongste denkt: "Hoeveel dagloners van mijn vader hebben eten in overvloed, en ik verga hier van de honger. Ik ga weer naar mijn vader en ik zal hem zeggen: Vader, ik heb misdaan tegen de hemel en tegen u; ik ben niet meer waard uw zoon te heten, maar neem mij aan als een van uw dagloners" (verzen 15,17-19). Ook horen we het stille gebed van de arrogante Farizeeër in de tempel: "God, ik dank u dat ik niet zo ben als de rest van de mensen, rovers, onrechtvaardigen, echtbrekers, of ook als die tollenaar daar. Ik vast tweemaal per week en geef tienden van al mijn inkomsten." De toon van de berouwvolle tollenaar is heel anders: "God wees mij, zondaar, genadig" (verzen 18,11-13).

Het goede en het slechte

Veel parabels in Lucas hebben een opvoedend karakter. De personages geven ofwel het goede voorbeeld, dat navolging verdient, ofwel het slechte, dat vermeden moet worden. Tot de laatste categorie behoren ook enkele immorele karakters. Het valt op dat Jezus hun slechte en soms zelfs criminele gedrag niet bekritiseert, maar hen gebruikt om iets positiefs te belichten. Zo is er een zakenman, die goodwill kweekt

door schulden van partners te verlagen. Jezus maakt daaruit op dat "de kinderen van deze wereld onderling met meer overleg handelen dan de kinderen van het licht" (vers 16,8). Ook een rechter, die een weduwe alleen maar helpt omdat ze blijft klagen, wordt tot voorbeeld gesteld: "Hoort wat de onrechtvaardige rechter zegt! Zou God dan geen recht verschaffen aan zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen en naar wie Hij genadig luistert? Ik zeg u: Hij zal hun spoedig recht verschaffen" (verzen 18,6-8).

Christelijk leven

Zo roepen de parabels in het Lucasevangelie op om te volharden in het gebed, maar ook om niet te zeer gehecht te zijn aan aardse rijkdom, om steeds vergeving te zoeken en te schenken, en om zich in te zetten voor andermans geluk. De originele vergelijkingen helpen om een oprecht en evenwichtig christelijk leven te leiden. Probeer het maar eens! ■

Roderick van Attekum

100 Jaar Christus Koning vieren

Op de laatste zondag van het kerkelijk jaar vieren we in de katholieke Kerk het hoogfeest van 'Christus Koning van het heelal'. Dit jaar is het precies honderd jaar geleden dat paus Pius XI dit feest op de liturgische kalender zette.

Anvankelijk werd het feest op de laatste zondag van oktober gevierd, maar bij de herziening van de liturgische kalender in 1969 is het verplaatst naar de zondag vóór de eerste Adventszondag. Dit jaar is dat op 23 november. De aanleiding voor Pius XI om het feest in het leven te roepen, had alles te maken met een jubileum dat ook dit jaar gevierd wordt: de herdenking van het Concilie van Nicea (in 325). Dit jaar is dat precies 1700 jaar geleden en in 1925 was dat dus 1600 jaar. Met de instelling van dit liturgische hoogfeest wilde de paus de allesomvattende betekenis van het koningschap van Christus over de mens en de wereld benadrukken. Ook als tegenwicht tegen het atheïsme en het laïcisme (tegen religie in het openbare leven – red.). Pius XI wijdde de encycliek 'Quas Primas' aan Christus Koning, waarbij hij ook dit liturgische hoogfeest introduceerde. In de Bijbel wordt het

Christus-Koning als Vorst van de vrede uit 1948 (Alkmaar, Kennemersingel hoek Nassaulaan). Beeldhouwer: Henk Ettienne.

Foto: Angélique Broerse-van Hal

koningschap van Christus verschillende keren genoemd. Jezus moet niet gezien worden als een wereldse machthebber, maar als een herder die vooral zorg heeft voor de minsten in de samenleving. Zijn koningschap verwijst naar het hemelse Rijk, waarin juist armen en kleinen gezien zullen zijn.

In Nederland is het feest van Christus Koning verbonden geraakt met het lied 'Aan U, o Koning der eeuwen', dat vijftig jaar ouder is. Het werd in 1871 geschreven als slotkoor van de zogenaamde 'Pius Cantate' (door mgr. Herman Schaepman op muziek van Johannes Vermulst). Het was een strijdlid voor paus Pius IX (die de Kerkelijke Staat verloor door de Italiaanse eenheid – red.), maar later kreeg het de betekenis van Christushulde.

Matheu Bemelmans

Dit keer verloten we drie gesigeneerde en van een opdracht voorziene exemplaren van God zelf ontmoeten. Retraite met het leven van Jezus.

1		2	3	4	5		6
	SK	7				SK	
8	9	SK	10		SK	11	
12		13			14		
15				SK	16		
17		SK	18	19	SK	20	
	SK	21			22	SK	
23							

Horizontaal

- 1 Tijdgebonden sieraad
- 7 Waar dit is, is ook vuur
- 8 Zij sporen wel
- 10 Het is voorbij
- 11 Hij wordt nooit moe
- 12 Waren prima prijzen
- 15 Oase in Drenthe?
- 16 Het meisje van de schoenmaker?
- 17 Meisje aan de andere kant?
- 18 Voornaam paard
- 20 Is niet meer de jongste
- 21 Een oogbloem?
- 23 Deel van een soldatenservies

Verticaal

- 1 De kleine man
- 2 Sneeuwschuiver
- 3 Koffie staat er gekleurd op
- 4 Alle wegen leiden daarheen
- 5 Dat zei de gek!
- 6 Een acteur gaat ervan glimmen
- 9 Daar staat u alleen voor
- 11 Schil 's een vacht
- 13 Hoort bij roer
- 14 Weerklank
- 19 De aangewezen persoon
- 21 Dezelfde computerafdeling
- 22 Mondje dicht, Goedheiligman!

Vorige puzzel

De volgende winnaars zijn geloot. Van harte gefeliciteerd!

- Dhr. J. Ursem (Spanbroek)
- Dhr. C. Bosman (Heerhugowaard)
- Dhr. J. Goet (Warmenhuizen)

V	A	A	R	T	U	I	G
O	SK	Z	E	R	K	SK	A
E	L	SK	T	O	SK	K	N
T	E	E	R	L	I	N	G
B	E	H	A	SK	B	I	S
O	K	SK	I	A	SK	P	T
O	SK	S	T	A	P	SK	E
G	E	M	E	K	K	E	R

Stuur uw oplossing (met vermelding van naam en adres) vóór 15 december 2025 naar: Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.
Of mail naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Agenda

Wijzigingen voorbehouden

November 2025

1 november: hoogfeest van Allerheiligen | viering eeuwfeest Zieken-apostolaat Nederland – zie pag. 26.

2 november: Allerzielen

3 november: WJD-kruis in ons bisdom – zie pag. 7

6 november: alle heilige verkondigers van het geloof in onze streken

7 november: hoogfeest van Sint Willibrord, patroon van Nederland | CSLK-symposium 'Bestaanszekerheid' (Den Bosch) – zie pag. 6

8 november: katholieke jongerendag in Ede | www.jongekerk.nl

9 november: kerkwijding pauselijke basiliek Sint Jan van Lateranen (Rome) | Willibrordzondag | deurcollecte voor

de R.K. Vereniging voor oecumene (www.oecumene.nl) – zie pag. 6

15 november: diakenwijdingen Vincent Borgonjen en Francis Ashamole Ugochukwu in de St.-Bavokathedraal in Haarlem (aanvang: 10.30 uur)

16 november: 33^e zondag door het jaar C | Werelddag van de armen | diocesaan caritasweekend in de parochies

18 november: bijeenkomst voor bestuursleden PCI's (Hoofddorp)

23 november: hoogfeest van Christus Koning | diocesane WJD'25 in Haarlem (www.jongekerk.nl) | Vriendendag heiligdom O.L.V. ter Nood in Heiloo (www.olvternood.nl)

29 november: diocesane kosterdag (Nieuw-Vennep) – zie pag. 7.

December 2025

6 december: gedachtenis H. Nicolaas (patroon van Amsterdam en de co-kathedraal)

7 december: tweede zondag van de Advent

14 december: derde zondag van de Advent | zondag Gaudete

20 december: *Festival of Carols and Lessons* in de H.-Nicolaasbasiliek, Amsterdam (aanvang: 17.00 uur)

21 december: vierde zondag van de Advent

23 december: *Festival of Carols and Lessons* in de St.-Bavokathedraal, Haarlem (aanvang: 20.30 uur)

25 december: hoogfeest van de geboorte van de Heer (Kerstmis) | octaaf van Kerstmis

28 december: hoogfeest H. Familie | diocesane sluiting van het Heilig Jaar (om 14.00 uur in Haarlem)

Bisdomdag 2025

Zaterdag 4 oktober vulde de kathedraal zich voor de Bisdomdag vanwege het Jubeljaar 2025. Een mooi verslag van het programma en veel foto's op de website van het bisdom:
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/bisdomdag